

Riksdagens protokoll

2008/09:123

Måndagen den 25 maj

Kl. 11.00 – 12.42

Protokoll
2008/09:123

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 15 och 18 maj.

2 § Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan

Andre vice talmannen meddelade

att *tisdagen den 26 maj* skulle interpellationssvar börja *kl. 13.00* och att kammaren denna dag inte skulle göra något uppehåll för gruppmöten *kl. 16.00–18.00*,

att *torsdagen den 4 juni kl. 17.00* skulle bordläggningsplenium utgå och

att *fredagen den 5 juni kl. 14.00* skulle bordläggningsplenium tillkomma.

3 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2008/09:FPM116 Vitbok om anpassning till klimatförändringar
KOM(2009)147 till miljö- och jordbruksutskottet

2008/09:FPM117 Avgränsning av områden med naturbetingade svårigheter
KOM(2009)161 till miljö- och jordbruksutskottet

2008/09:FPM118 Förordning om utökade generella exportlicenser
KOM(2008)854 till utrikesutskottet

2008/09:FPM119 eHälsa – elektronisk informationsförsörjning inom hälso- och sjukvården
K(2008)3282 till socialutskottet

4 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2008/09:502

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:502 Elleverans till kommunala anläggningar av Leif Pettersson (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 juni 2009.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 19 maj 2009

Näringsdepartementet

Maud Olofsson (c)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

*Svar på
interpellationer*

5 § Svar på interpellation 2008/09:463 om bistånd och målen för global utveckling

Anf. 1 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Fru talman! Bodil Ceballos har frågat mig om etanolproduktion i Tanzania. Bakgrunden är en debattartikel publicerad i Dagens Nyheter den 14 april där flera forskare är kritiska mot ett enskilt svenskt företags agerande.

Låt mig börja med att tacka Bodil Ceballos för att hon tar upp denna viktiga fråga om produktion av biobränsle i fattiga länder. Frågan berör flera av mina ministerkolleger och har tydliga länkar till vår gemensamma politik för global utveckling och dess mål om att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling.

Produktion av biobränslen är en fråga om hållbar utveckling – de sociala, miljömässiga och ekonomiska aspekterna måste vägas in i hanteringen av denna frågeställning. Produktion av biobränslen i utvecklingsländer innebär stora möjligheter, men det finns också risker. Vid framställning av etanol uppkommer frågor om både miljöpåverkan och påverkan på människor och samhällen där etanolen produceras. Förutsättningarna för att producera etanol måste bedömas i varje enskilt fall utifrån tillverkningsprocessen, markens förutsättningar, vattentillgången, möjligheten att använda restprodukter samt den potentiellt alternativa användningen av jordbruksmark. Stora skillnader finns också mellan olika typer av biobränslen. Givetvis måste även de sociala effekterna beaktas. Ytterligare en viktig faktor är framställningens påverkan på livsmedelstillgång och livsmedelspriser.

Bodil Ceballos frågar mig vilka initiativ jag har för avsikt att ta gällande fastställande av ekologiska och sociala kriterier av importerade drivmedel.

Låt mig inleda med att säga att detta främst är en fråga för näringsministern som ansvarar för frågor om hållbarhetskriterier för biobränslen.

Min utgångspunkt är att etanol ska produceras på ett sätt som är socialt och miljömässigt hållbart. I december 2008 kom EU överens om ett direktiv om främjande av förnybar energi som inkluderar rigorösa krav i form av kriterier för de bränslen som ska få klassas som hållbara vad gäller bevarande av biologisk mångfald och utsläpp av växthusgaser. Regeringen har gett Energimyndigheten i uppdrag att ta fram förslag på hur dessa kriterier ska genomföras i nationell lagstiftning. Import till EU kommer att omfattas av ovanstående kriterier senast i november 2010.

Frågan om kriterier för social hållbarhet diskuterades när EU-direktivet togs fram. Frågorna tillmättes stor betydelse, och EU-kommissionen har i uppgift att återkomma med analys av effekterna i de länder som exporterar till EU, samt med förslag till hantering av dessa frågor där även frihandelsreglerna enligt WTO beaktas.

Vad gäller Bodil Ceballos fråga om initiativ för att främja inhemska projekt för biobränsleframställning vill jag poängtera att detta, som i allt utvecklingssamarbete, utgår från och beslutas om i samråd med det berörda landet.

Regeringen är tydlig med att fattiga producenter ska inkluderas i detta arbete så att deras perspektiv får genomslag i de beslut som fattas när det gäller lokal produktion av biobränslen. Att ha en öppen diskussion med alla intressenter är en av förutsättningarna för att produktion av biobränsle ska kunna leda till möjligheter för småbrukare och befolkningen i form av ekonomisk tillväxt, landsbygdsutveckling, säkrad mat-tillgång, god maktbalans och inte minst en likvärdig förbättring för män och kvinnor.

Det är Sida som avgör om projekt eller program som dessa kan vara föremål för biståndsfinansiering. I beviljandet av biståndsmedel utgår Sida givetvis från de kriterier som ligger till grund för svensk biståndspolitik.

Regeringen har för några veckor sedan fattat beslut om ett uppdrag till Sida att utarbeta underlag till en ny policy för miljö- och klimatfrågor i biståndet. Inom ramen för detta arbete kommer vi att analysera utmaningarna inom klimat-, energi-, och jordbruksområdena samt uppmärksamma eventuella målkonflikter dem emellan.

Fru talman! Sammanfattningsvis vill jag poängtera att klimatförändringarna kräver att vi ställer om från användande av fossila bränslen. Ökad produktion av biobränslen innebär möjligheter för länder och fattiga människor. Men om odling och förädling inte sker med social och ekologisk hållbarhet kan verksamheten, liksom annan verksamhet, leda till betydande negativa effekter. Det krävs lokalt anpassade lösningar för att möjligheterna ska bidra till minskad fattigdom och skapa förutsättningar för fattiga människor att själva förbättra sina levnadsvillkor.

Anf. 2 BODIL CEBALLOS (mp):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka biståndsministern för svaret, även om hon passade i en av de viktigare frågorna med hänvisning till näringsministern.

Precis som biståndsministern säger rör denna fråga flera olika ministrar i vår regering, och jag är inte säker på att jag skulle få samma positiva svar från övriga ministrar. Biståndsministerns svar är positivt i

den meningen att vi delar synen på hur etanoltillverkningen i andra länder ska ske, i alla fall i teorin. Jag vet inte hur det sedan ser ut i praktiken, men där är inte ministern inblandad på samma sätt, utan det är Sida och andra aktörer.

Det är väldigt positivt att det pågår ett arbete för att utveckla en ny policy för Sida avseende miljö- och klimatfrågor. Jag hoppas att den tar mer hänsyn till miljö och klimat än till näringslivets intressen. Näringslivets betydelse är naturligtvis oerhört viktig, men inom de gränser som miljö och sociala hänsyn sätter i det enskilda landet.

En av utgångspunkterna i min fråga till ministern är att det företag som har begärt stöd av Sida och också av Norges motsvarighet eventuellt kommer att sälja företaget vidare. Den risk som jag ser är att det kan leda till en ännu sämre situation än om det svenska företaget arbetar vidare på platsen utifrån ett antal hållbarhetskriterier. Det svenska företaget har fått kritik, vilket jag tar upp i interpellationen, på ett antal punkter. Men det har ändå vissa hållbarhetskriterier för sin produktion. Vad händer om företaget säljs till någon annan som kanske inte har det? Ska Sida vara inblandad i företagsstöd på detta sätt? Vilka garantier har vi då för att våra biståndsmedel verkligen går till fattigdomsbekämpning, miljö och mänskliga rättigheter?

Jag vill poängtera att jag inte är motståndare till etanolen som sådan eller till de företag som investerar i andra länder. Det som jag vill uppnå är att samma sociala och miljömässiga hänsyn tas som om verksamheten skedde här i landet eller i de andra EU-länderna. Produktionen får helt enkelt inte bidra till försämrad miljö och ökad fattigdom. I de projekt som vi nu ser i Tanzania och som ligger till grund för både debattartikeln i Dagens Nyheter och min interpellation ser vi att de faktiskt kan bidra till ökade utsläpp av växthusgaser eftersom man tar land i anspråk som nu är beskogat. Att ta bort skog innebär ökade utsläpp av växthusgaser. Det innebär att de kolsänkor som naturligt finns där försvinner. Borttagande av skog för att plantera sockerrör innebär att utsläppen av växthusgaser ökar i stället för minskar, och meningen med etanolproduktionen är att vi ska minska våra utsläpp.

Men om etanolproduktionen bara sker för till exempel export minskar vi våra utsläpp här, men samtidigt ökar vi utsläppen i Tanzania, och det är naturligtvis inte rätt.

En annan sak som jag tycker att vi måste ta upp är de förväntningar som vi skapar i andra länder. När vi bygger upp en storskalig produktion av en viss gröda för att exportera till våra länder, samtidigt som vi vet att till exempel stora delar av bilindustrin inte längre utvecklar etanolbilar eftersom man ser det som en parentes i bränslemixen, och går in med olika stöd till denna storskaliga produktion för export till andra länder och den exporten helt plötsligt försvinner därför att varan inte längre efterfrågas, då har vi skapat nya problem i stället. Det är viktigt att vi för att lösa ett problem inte skapar ett annat.

Anf. 3 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Fru talman! Detta är verkligen någonting som handlar om politik för global utveckling. Jag kan lova riksdagsledamoten Bodil Ceballos att detta är hela regeringens ansvar. Svaret på frågan är naturligtvis sambe-
rett. Men jag tror att det gäller för näringsministern och för jordbruksmi-

nistern, som kämpar dagligdags för de stora hungerproblemen i världen som vi har, och även för en svensk Europaparlamentariker som har hjälpt mig med framtagandet av svaret att titta på hur vi kan bevara en legitimitet kring biobränslen. Hur ser vi på etanolinblandning i bensin? Hur hanterar vi klimatutmaningen på ett trovärdigt och hållbart sätt långsiktigt så att vi inte gör misstag?

Inte minst för näringsministern är det, tror jag, viktigt att vi har en trovärdighet i omställningen av det svenska energibehovet och också tar ett globalt ansvar. Hur produceras varorna? Vad har det för påverkan lokalt? Och hur tillvaratar man detta också som en potential för situationer där man kan få ökade förutsättningar för mer samverkan?

Väldigt tidigt som biståndsminister var jag i Tanzania och kom då i kontakt med just det här projektet. Det har en väldig potential i och med att det kan vara ett sätt att titta på äganderätter, att diskutera hur människor kan vara med och producera och förbättra sina levnadsvillkor och hur man mer kan jobba med privatsektorsutveckling och stärka kvinnors ekonomiska deltagande. Finns det potentialer i detta, rätt hanterat? Naturligtvis behövs det då regelverk.

Därför tycker jag att det är bra att ett EU-direktiv nu är på plats så att vi kan mäta vad som egentligen är bra biobränslen nu när behovet av alternativa drivmedel ökar enormt, inte minst i Europa, och vi samtidigt ser att en livsmedelskris pågår ute i världen där fler människor behöver få äta sig mätta. Befolkningsutvecklingen är alarmerande, och vi vet att hungern fortfarande skördar väldigt många dödsoffer i världen.

Därför är jag glad över frågan om detta. Det var också många andra frågor som Bodil Ceballos anser att jag inte svarat på. Jag vill gärna ha frågeställningarna riktigt förtydligade så att jag kan försöka återkomma till dem.

Fru talman! Regeringen jobbar nu med en politik för global utveckling. Vi har sagt att klimatutmaningen är viktig liksom det ekonomiska utanförskapet. Vi ser dessutom behovet av att ha ett samlat ansvar. Jag tror att det också är mycket viktigt att riksdagen granskar regeringens utförande av detta, för just frågan om biobränslen har en tydlig nationell och global dimension. Där kan det ibland också uppstå intressekonflikter. Därför tror jag att det är mycket bra att inte bara diskutera frågan med framstående ledamöter i utrikesutskottet utan att hela riksdagen engageras i detta och ser på cyklerna när det gäller hur vi sedan får en god tillgång till förnybar energi också i Sverige – det hänger ihop.

Anf. 4 BODIL CEBALLOS (mp):

Fru talman! Jag håller med ministern om att det är väldigt viktigt att vi har en trovärdighet i den här omställningen. Det är ju den som just nu är lite ifrågasatt av många, naturligtvis av många förklarliga skäl. Vi har sett hur den storskaliga produktionen i vissa länder också har ställt till problem i de länderna.

Även jag ser att det finns en potential i etanoltillverkningen i andra länder. Men det handlar då om att hitta lokaliseringar för denna produktion som faktiskt bidrar både till att minska fattigdomen och till att minska – alltså inte öka – koldioxidutsläppen.

Det finns andra modeller och andra lokaliseringar i Tanzania och i andra länder. Det finns även andra grödor, till exempel jatrofa – en gröda

som mer eller mindre kan odlas var som helst, som ger etanol för olika delar av energiförsörjningen, för elframställningen etcetera, och som man mycket mer skulle kunna satsa på i de här länderna. Det konkurrerar nämligen inte med livsmedelsproduktionen, och det bidrar inte till att skog skövlas.

I och för sig är jatrofan mer lönsam på produktiv jordbruksmark. Men man får inte se det här i det perspektivet, utan man ska i så fall se detta som ett komplement till annan jordbruksproduktion.

Sida kan göra en hel del för att hjälpa länderna i Afrika att få en bättre produktion. Man kan jobba med att förbättra den lagstiftning som finns, något som jag vet att Sverige på ett eller annat vis redan är inblandat i. Vi försöker ju hjälpa Tanzania att utarbeta en lagstiftning. Men denna lagstiftning behöver gälla i hela regionen, så det räcker inte att vi tittar på bara ett land. Man måste titta på flera länder. Vi vet hur företagen fungerar. Man flyttar dit där det är mest lönsamt att producera och där det vanligtvis ställs minst krav. Vidare måste vi titta på markförhållandena. Vem äger marken?

Om jag förstått saken rätt finns det i Tanzania till exempel en lag som säger att presidenten är den som egentligen distribuerar eller äger marken. Men det finns också människor som brukar den marken. I så fall har man en nyttjanderätt. Men den är för det allra mesta inte nedtecknad någonstans, så när presidenten eller regeringen går ut och säger att mark finns tillgängligt visar det sig att den egentligen inte alls är det. Där har man boskapsskötsel. Man odlar. Många människor bor där. Olika etniska grupper har de här markerna så att säga som sin huvudsakliga tillvaro. Därför måste man hjälpa till med att hitta en modell för att kartlägga vem som äger marken.

I Sverige har vi GIS-tekniken. Det är en väldigt framstående teknik som Sida skulle kunna använda för att hjälpa till med att fastställa ägarförhållandena.

Man måste också se till detta med information och utbildning. Förra året var ett antal tanzaniska parlamentsledamöter här. Jag träffade dem. Deras uppfattning var att både de och allmänheten var lurade. Det är inte bara ett svenskt bolag som finns i Tanzania och som fått sig mark tilldelad för odling av sockerrör, utan också flera andra bolag från andra länder. Man känner sig alltså lurad.

Vidare har vi problemet med skogsskövling. Tanken är att man ska använda skogsmark till att plantera sockerrör. Det måste vi se väldigt allvarligt på just därför att utsläppen av växthusgaser därmed ökar. Etanolen är ju till för att minska de utsläppen.

Jag tror att också Sida i olika länder i Afrika skulle kunna arbeta mer med att främja småskalig framställning av biobränslen med hjälp av jatrofa.

Anf. 5 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Fru talman! Den här debatten kom så lämpligt eftersom regeringen har gett Sida i uppdrag att lite grann titta på miljö- och klimatfrågor i utvecklingssamarbetet och att återkomma med en strategi där bland annat detta, hoppas jag, belyses inte bara i slutdokumentet utan i hela processen.

Sett till hela klimatutmaningen handlar det väldigt mycket om att vi måste ha en beprövad vetenskap, att vi måste kunna se cykler och kunna förstå och följa produkten hela vägen och då se den ekologiska och sociala påverkan, vad som händer. Därför tror jag att frågan om vilken typ av mark man använder och vilka typer av resurser som produceras inte är oviktig. Där måste vi också ta vetenskapen till hjälp, för klimatutmaningen har kommit över oss väldigt snabbt och finns ännu inte på alla länders högsta politiska nivå.

Jag tror att här finns, precis som Bodil Ceballos säger, en god anledning att utmana och diskutera med utvecklingsländerna, inte minst med våra vänner i Afrika. De står för en försumbar del av problemet med utsläppen av koldioxid men har naturligtvis den absolut största möjligheten, skulle jag vilja säga. De är inte problemet, utan de är lösningen. Då gäller det att vi tittar på hur de organiserar sig för att kunna spela den rollen.

Bodil Ceballos var inne på en så pass fundamental sak som äganderätten i landet. Det handlar om delaktighet – om möjligheten att vara med och påverka – och om att förstå hur man kan ge koncessioner någonstans och vem som har fattat de besluten.

Det handlar om grundläggande saker i en rättsstat, till exempel äganderätten. Det handlar också om hur demokrati och beslut fattas men även om hur man organiserar sig. Där sätter jag stort hopp. I vår del agerar vi gemensamt med EU. Har vi inget Europaregelveck kring detta spelar det, precis som Bodil Ceballos säger, knappt någon roll vad Sverige gör. På motsvarande sätt hoppas jag att vi kan få ett ökat regionalt samarbete i Afrika, inte minst i den här aktuella delen, i East African communities, där man också skulle kunna hantera den här typen av frågor och då mer beträffande hållbarhet, bränsleleveranser och energiexport.

Jag tror att det då är väldigt viktigt att vi inte bara tittar på var lokaliseringar ska ske och på vad Sida bestämmer. Vi måste också vara duktigare på att lägga både ägarskap och ansvar på utvecklingsländerna så att även de ser den globala utmaningen, som kan vara ett hot men också en bra möjlighet.

Därför är detta till stora delar förutom att vara en PGU-fråga också en biståndsfråga. Hur ser vi alltså till att på bästa sätt organisera en debatt och en dialog som Sida i grund och botten har ansvar för?

Därför skulle jag vilja uppmantra att inte bara dra nytta av vetenskap utan också av entreprenörskap så att vi kan och törs använda även andra än svenska företag och är tydliga med vilka regler som gäller och också ser näringslivets potential. Där det fungerar bra är näringslivet, marknaden, det absolut bästa sättet att skapa resurser genom tillväxt. Det är därför det är så viktigt att marknad och politik samverkar på ett sätt som de inte gjort tidigare.

Anf. 6 BODIL CEBALLOS (mp):

Fru talman! Jag tycker att det är positivt att jag och biståndsministern har samma grundsyn i alla fall, exempelvis att vi har en stor del av lösningen i de fattigare länderna. Jag delar den uppfattningen. Vi måste göra väldigt mycket i vår del av världen, för det är vi som har ställt till med klimatpåverkan. Det är vårt ansvar att se till att stoppa den utvecklingen. Det ligger i allra högsta grad på oss.

Samtidigt måste vi se till att de fattigare länderna har möjlighet att öka sitt välbefinnande och öka sin tillväxt utan att det sker via de fossila bränslena. Där har vi också ett jättestort ansvar. Därför var jag inne på den småskaliga och inhemska produktionen av bränslen. Det bränsle som man nu i huvudsak producerar är mest för export, inte i alla länder, men de projekt som vi nu diskuterar gäller export för att vi här i Europa ska få bränsle. Samtidigt kör man i många länder med gamla skruviga bilar som släpper ut hur mycket som helst i just de länderna. Det är viktigt att se till att de själva får del av den produktion som finns i landet.

Vi kan inte lösa klimatkrisen i världen om vi inte minskar utsläppen, även om de är små, i de fattigare länderna. Vi måste bistå med enorma mängder ren teknik för att se till att utsläppen inte ökar. Alla har rätt att leva lika väl som vi gör på denna jord. Det är jag säker på att jag och biståndsministern är helt överens om.

Jag skulle ändå vilja att ministern utvecklade lite hur de övriga ministrarna i vår regering ser på den här frågan. Ministern säger att de ser på detta på samma sätt, men jag känner mig nästan övertygad om att jag skulle få andra svar om jag ställde frågan till andra ministrar.

Anf. 7 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Fru talman! Vi gör en gemensam beredning av den här typen av frågor, och jag svarar å regeringens vägnar kollektivt i den här interpellationsdebatten. Det här är regeringens uppfattning.

Den här frågan kan vi vrida och vända på från olika aspekter. Det är ingen tvekan om att vi ser vikten av att vi har en trovärdighet för den svenska omställningen. Statsministern har anslutit sig till tesen om rätten till utveckling. Jag tror att det är viktigt att vi nu ser, inte minst i spåren av en ekonomisk kris men också i fråga om hela klimatutmaningen, att vi har ett gemensamt ansvar där alla måste känna delaktighet. Utsläpps begränsningar är absolut viktigast där de största utsläppen sker, men alla måste vara med på den utmaningen. Det går inte om någon smiter undan. Vi har förvägrat människor rätten till utveckling om vi alltid tror att människor i Afrika ska vara fattiga och inte ska kunna ha råd med mer moderna, mindre bränslekrävande och mer miljövänliga bilar till exempel. Därför är det viktigt att man i utvecklingsländerna ser att man kan exportera i stor skala, att man kan bidra till att möta den efterfrågan som finns och se till att skapa resurser.

Sveriges regering har fattat beslut om att vi ska ha 50 procent förnybart i vår energitillgång. Jag ser det som en enorm tillgång för utvecklingsländerna. När vi med vår teknik och vårt kunnande utvecklar alternativa uthålliga energikällor i Sverige är många av dem kanske småskaliga och skulle fungera väldigt bra vid export och tekniköverföring till kvinnor som kanske i dag kokar maten på ett icke hållbart sätt i Afrika – för att ta ett exempel i den lilla skalan. Jag tror nämligen att det spelar roll vad vi gör i Sverige men också vad vi gör i världen. Vi måste få en ökad ömsesidighet. Klimatutmaningen ger oss just den chansen. Samtidigt ser vi att regelverken ibland behöver uppdateras. De behöver bli mer globala, för det är ett globalt problem.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 8 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Fru talman! Göran Lindblad har frågat mig vad jag som biståndsmister avser att göra för att Sverige ska inta en ledande roll i världen när det gäller kampen mot antibiotikaresistens.

Som regeringen framhåller i sin skrivelse om Sveriges politik för global utveckling *Globala utmaningar – vårt ansvar*, som Göran Lindblad också refererar till, innebär dagens globalisering en rad ömsesidiga beroenden och gemensamma utmaningar. Globala hälsohot, utvecklingen av smittsamma sjukdomar och problem med exempelvis antibiotikaresistens utgör några av de tydligaste exemplen på detta. Som framgår av PGU ligger lösningen sällan i en enda åtgärd utan en kombination av insatser och angreppssätt, där teknisk utveckling och sociala och ekonomiska åtgärder används parallellt. Sverige kan inte agera på egen hand, utan resultat kräver samverkan. Det är därför självklart att Sverige arbetar aktivt i multilaterala forum som WHO och andra berörda FN-organisationer, liksom i EU, för att bekämpa och förekomma såväl smittsamma sjukdomar som andra former av ohälsa.

Sverige är och kommer att fortsätta att vara en stark och ledande röst i det internationella utvecklingssamarbetet där hälsofrågor ingår som en integrerad del. Vi bidrar bland annat både genom Sida på bred front för att bekämpa fattigdom och förbättra fattiga människors hälsa och genom riktade insatser bland annat i samverkan med WHO för att bygga upp global kompetens i fråga om antibiotikaresistens. Sammantaget är Sverige en pådrivande aktör för att de hälsorelaterade millenniemålen ska kunna uppfyllas.

Jag vill också framhålla att under vårt ordförandeskap i EU inbjuder Sverige till en konferens i Stockholm den 17 september om hur bristen på nya läkemedel ska kunna åtgärdas. Syftet är rådsslutsatser vid det formella hälsoministermötet i EU i december detta år och att skapa förutsättningar för utveckling av ny antibiotika. Sverige vidareutvecklar också sitt samarbete med enskilda länder som Kina kring bland annat antibiotikaresistens, och därför har äldre- och folkhälsominister Maria Larsson nyligen besökt Kina. Sverige för också fortsatt en aktiv dialog med Indien, Ryssland, de baltiska staterna med flera länder i fråga om antibiotikaresistens.

Anf. 9 GÖRAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Jag får tacka statsrådet Carlsson för svaret. Det är trevligt att träffas här i kammaren även om vi i dag kanske borde vara ute allihop och driva Europavalskampanj på olika håll i landet.

Anledningen till att jag ställde den här interpellationen var att vi försökte ordna ett sammanträffande med professor Otto Cars, men det fastnade i kanslihusbyråkratin någonstans. Därför skrev jag en interpellation. Sett i backspegeln var det nog bra, för nu har den här debatten kommit upp. I går hade vi en debattartikel i Svenska Dagbladet, professor Cars, jag och ett par andra, om antibiotikaresistens och betydelsen i världen av

Svar på
interpellationer

att bekämpa detta. I dag var första nyhet i Sveriges Television före atom-bombsbriserandet i Nordkorea just om antibiotikaresistensen.

Det här är en fråga i tiden, en enormt viktig fråga eftersom det har stor betydelse för oss att vi inte kommer att kunna bekämpa sjukdomar, varken här hemma eller i utvecklingsländerna. Den här interpellationsdebatten gäller just vad Sverige kan göra i utvecklingsländerna för att få stopp på det här.

Jag vet att statsrådet Carlsson har läst den nämnda Brännpunktsartikeln, men vi måste bestämma oss för att gå över till en politiskt driven fråga så att det inte är experterna som jagar på oss här i riksdag och regering utan att vi i stället tar initiativet. Det där kanske man ska göra på EU-nivå. Jag vet inte om det är någon av EU-kandidaterna i något parti som har tagit upp denna fråga över huvud taget. Här skulle vi faktiskt kunna göra någonting tillsammans. Det kan hända att någon journalist som mot förmodan lyssnar i dag kan ställa frågan till dem som kandiderar till Europaparlamentet.

Statsrådet skriver i svaret att Sverige inte kan agera på egen hand, utan resultat kräver samverkan. Då behöver vi nästan resonera lite grann om var och hur den samverkan ska se ut. Det står också i svaret att vi bland annat bidrar genom Sida på bred front för att bekämpa fattigdomen och förbättra fattiga människors hälsa och så vidare i samverkan med WHO. Men klart är att WHO inte har varit särskilt ledande när det gäller antibiotikaresistens.

Vad innebär det när det gäller utvecklingen framåt? Såvitt jag vet finns inga öronmärkta Sidapengar för det här, och WHO:s insatser förutom React finns egentligen inte. React är en alldeles utmärkt organisation. Problemet är att den är finansierad bara två år framåt i tiden. Med tanke på de enorma satsningar som behöver göras måste vi bestämma oss: Ska vi vara världsledande? Ska vi ta till vara den kompetens som Sverige har, eller ska vi överlåta det till någon annan? Ska vi göra det borde vi fatta ett aktivt beslut inom EU och bestämma att den här verksamheten driver vi tillsammans. Då är det ett aktivt beslut. Att bara låta det glida i väg vore olyckligt, för vi tappar kompetenta forskare och kompetenta utvecklare som i dag jobbar med React om de inte tror att de kan fortsätta med verksamheten. Det är också svårt att rekrytera medarbetare om man inte vet att verksamheten är långsiktig.

Sverige kan faktiskt göra skillnad, för vi har komparativa fördelar. Kraftfulla satsningar krävs under en lång tid, och ger man React den möjligheten kan man arbeta mer effektivt. Kina och Indien kräver speciellt fokus och naturligtvis en långsiktig approach. Jag vet av svaret att man haft kontakt med just Kina, och det ser jag positivt på.

Agendan måste, som jag sade, drivas politiskt med stöd av experter och inte tvärtom med experter och oss som kommer springande efter. Jag hoppas att vi kan vara överens om det, Gunilla Carlsson.

Anf. 10 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Fru talman! Det är ingen tvekan om vikten av att kunna använda antibiotika. Vi kan se vad som har skett globalt, hur upptäckten av antibiotika förändrade världen, hur man kunde överleva, hur man kunde hantera en mängd bakteriella infektioner som lunginflammation, hjärnhinnein-

flammation, syfilis och blodförgiftning, till exempel. Det var enorma vinster för folkhälsan och därmed också för fattigdomsbekämpningen.

Vi behöver också antibiotika i dag för större kirurgiska ingrepp, organtransplantationer och så vidare. Därför är antibiotikaresistens ett av de allvarligaste globala hälsohotet som vi står inför och de måste också hanteras globalt eftersom resistenta bakterier inte känner av några gränser.

Precis som Göran Lindblad framhåller har vi i Sverige historiskt och även nu ett väldigt gott förhållningssätt till antibiotika. Men ett problem utifrån mitt perspektiv som ansvarigt statsråd för utvecklingsfrågor är bristen i hälsosystemen att väldigt mycket av förskrivningen av antibiotika inte sker på ett tillräckligt varsamt sätt, vilket riskerar att bidra till ökad antibiotikaresistens. Därför är det givetvis också ett utvecklingsproblem.

Vi har inom ramen för Sida ca 4 miljarder kronor i stöd för 2009 på hälsoområdet. Det är då naturligtvis viktigt att inte bara titta på just antibiotikaresistens utan också på ett fungerande hälso- och sjukvårdssystem där man ska kunna hantera bland annat antibiotikaanvändningen. Det är naturligtvis också insatser till forskning. Därutöver tillkommer stöd genom multilaterala aktörer, där Sverige är en av de största givarna till bland annat Globala fonden, Un aids, UNFPA, för att nämna några.

Så visst är vi synnerligen aktiva här och inte minst min kollega Maria Larsson som ser vikten av att EU nu gör mer av detta. Antibiotikaresistensen är ett europeiskt problem. Den ökar nu inte minst i södra delarna av Europa, vad jag har förstått. Vi behöver också ha mer av globalt ansvarstagande för detta. Det är därför som det nu har tagits initiativ inför det svenska ordförandeskapet, för att hantera detta som ett globalt hälsohot. Det är helt i linje med Sveriges politik för global utveckling där smittsamma sjukdomar och andra ohälsotillstånd är en av de sex globala utmaningar som vi jobbar väldigt aktivt med tillsammans med forskare men också inom ramen för vad ett helt regeringskansli och också en riksdag kan hantera.

Anf. 11 GÖRAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Tack så mycket, Gunilla Carlsson! Det är alldeles uppenbart att vi är väldigt överens om vad som behöver göras. Nu gäller det att se till att vi får det utfört på ett bra sätt och att det går vidare i precis de spåren.

Just i dag hade Dagens Nyheter en genomgång av förskrivning i Sverige. Det är illa nog att det är åtta eller nio av tio som fått antibiotika utan att ha varit sjuka. Det är än värre i många andra länder, framför allt i utvecklingsländerna där antibiotika antingen förskrivas rutinmässigt eller går att köpa över disk. Vi behöver inte åka längre än till Grekland för att kunna gå in och köpa antibiotika över disk. Det här måste vi tillsammans bekämpa kraftfullt för att vi ska kunna få någon ordning på det.

Kan vi då vara överens om att vi verkar för att Sverige får en ledartröja i det här, att vi för det första bevarar och utvecklar den kompetens vi har, att vi för det andra gör det långsiktigt så att vi har en plan inte bara för ordförandeåret utan också längre framåt, gärna tillsammans med våra kolleger och kamrater i Europeiska unionen, och att vi för det tredje driver det här politiskt och inte låter oss skjutas med?

Anf. 12 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Fru talman! Ja, absolut, och det är därför som Maria Larsson nu anordnar en konferens som syftar till att lägga grunden till slagkraftiga rådsslutsatser vid det formella hälsoministermötet i december 2009. Det är *ett* steg.

Jag vill också påminna om att Sverige länge har varit aktivt inom WHO för att just uppmärksamma antimikrobiell resistens och se till att vi som medlemsland i WHO kan agera nationellt, regionalt och globalt för att möta detta hälsohot. Detta är ett initiativ som togs redan 2005. Det här är en fråga som vi arbetar aktivt med i Regeringskansliet, som har bäring på en mängd olika departement. Det är en fråga som jag är glad att riksdagsledamöter väcker eftersom det antagligen är en fråga som än så länge är i sin linda, och det är fortfarande förfarande obalanser i hur vi ser på hälsa. Jag tycker också som privatperson att det är ett bekymmer att vi inte hanterar läkemedel i Sverige på det sätt som är avsikten, som framgår av artikeln som riksdagsledamoten hänvisar till. Än så länge är det ett problem i den utvecklade världen. Jag förfasas fortfarande över att bristen på rent vatten i utvecklingsländerna än så länge skördar långt fler dödsoffer än antibiotikaresistensen. Därför måste vi se de här frågorna sammantaget. Det går inte att bara attackera detta utan att också se på vikten av ekonomisk utveckling, fattigdomsbekämpning och uppbyggande av fungerande hälsosystem. Där måste inte minst kvinnors och barns rättigheter bättre tas till vara som en väldigt viktig insats för att göra någonting åt detta långsiktigt.

Anf. 13 GÖRAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Det sista som statsrådet säger är vi totalt överens om. Vi har drivit de frågorna tillsammans i utrikesutskottet tidigare, så det råder ingen som helst tvekan om det. I dag fokuserar jag på antibiotikaresistensen som en del av detta. Eftersom det dör flera barn i timmen i många delar av världen just på grund av att man inte kan behandla bakterieinfektioner är det viktigt att vi fokuserar också på det. Det ena får absolut inte utesluta det andra.

Vad kan vi då göra? Vi kan från Sveriges sida satsa på de här sakerna som vi har enats om, men vi kan också satsa på utbildning. Utbildning i fattiga länder men även utbildning inom landet är avgörande för att man ska kunna komma till rätta med det här. En enkel sak är att använda handsprit. Jag har här med mig en liten flaska som är en av mina favoriter. Den är svenskutvecklad och heter Mano+, men det finns många andra.

Jag vill avslutningsvis överrätta den till statsrådet. Den luktar lavendel. Man kan ju tänka sig att man använder den på temat sluta lukta sprit på jobbet.

Anf. 14 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Fru talman! Jag tror att vi härmed har hittat vikten av en väl fungerande politik, mer av internationellt samarbete om de globala hälsohoten, vikten av utbildning och kunnande och möjligheter att vara delaktig i sin hälsa. Men det är också viktigt att det finns ett personligt ansvar. Man kan göra en hel del för att stoppa smittspridning och ta egna initiativ. Vi har sett hur man på bland annat en del dagis har lyckats minska enklare

förkylningar genom bättre handhygien. Så visst behövs dessa insatser på alla nivåer.

Jag ser fram emot det svenska ordförandeskapet som bland annat ger oss möjligheter att lyfta fram denna fråga, inte minst genom min kollega Maria Larssons försorg.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2008/09:123
25 maj

Svar på
interpellationer

7 § Svar på interpellation 2008/09:521 om Sveriges bistånd i Somalia

Anf. 15 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Fru talman! Lars Johansson har frågat mig vilka initiativ jag tar för att den bakomliggande orsaken till piratverksamheten vid den somaliska kusten ska åtgärdas samt på vilka skäl jag grundar prioriteringen att i ett av världens fattigaste länder satsa mer på operation Atalanta än på bistånd.

Sjöövervarproblematiken måste ses mot bakgrund av den pågående konflikten och laglösheten i Somalia, fattigdomen och det illegala fiske som pågått utanför landets kust i många år. Det är ingen tvekan om att avsaknaden av en fungerande central regering som har kapacitet att skydda landets kust och bidra till att utveckla försörjningsmöjligheter för befolkningen har bidragit till den nuvarande situationen.

Sverige har ett starkt engagemang för fred och utveckling i Somalia. Det kommer till uttryck i vårt aktiva deltagande i den internationella kontaktgruppen för Somalia, genom vårt pådrivande arbete i EU när det gäller utformningen av EU:s engagemang och stöd för fred, försoning och utveckling i Somalia liksom genom vårt bilaterala bistånd. Det är just hållbar fred, stabilitet och utveckling som måste till för att sjööververksamheten ska upphöra.

Det krävs en bestående politisk lösning på konflikten i Somalia som kan bana väg för ett effektivt samhällsstyre. Detta är inte något som görs i en handvändning, och det är dessutom inte något som det internationella samfundet kan åstadkomma. Det måste göras av somalierna själva. Vi ska däremot stödja den processen, och det gör vi såväl politiskt som finansiellt.

Sverige bidrar bland annat till den så kallade Djiboutiprocessen, Amisom och AU:s arbete tillsammans med övergångsregeringen. Som Lars Johansson mycket riktigt påpekar har Sverige också ett bilateralt utvecklingsarbete med Somalia och bidrar med medel i humanitärt bistånd.

Ett förbättrat säkerhetsläge är ett viktigt första steg för att ta itu med de bakomliggande orsakerna till sjööververksamheten, men övergångsregeringen måste också få i gång en fungerande ekonomi som kan erbjuda försörjningsmöjligheter för befolkningen så att värvning till fundamentalistiska väpnade grupper eller sjööveri inte framstår som de enda alternativen.

Detta leder mig till Lars Johanssons andra fråga om prioriteringen att i ett av världens fattigaste länder satsa mer på operation Atalanta än på bistånd.

I dag har den svenska styrkan varit operativ i EU:s marina insats utanför Somalias kust i tio dagar. Det svenska förbandet har i Adenviken övergripande ansvar för att säkra att FN:s världslivsmedelprogram, WFP:s, humanitära transporter säkert anlöper hamn i Somalia.

Förra året genomfördes 60 fartygsleveranser med totalt 260 000 ton livsmedelsbistånd till Somalia. Det beräknas föda 3,2 miljoner människor under ett år och möter därmed behoven i Somalia där 43 procent, eller 3,2 miljoner människor, är i akut behov av nödhjälp.

Utan eskort kan WFP:s fartyg inte leverera denna livsnödvändiga last. Därmed är eskorten motiverad – hur dyrköpt den än kan framstå.

Lars Johanssons fråga ger mig också en möjlighet att belysa det faktum att det finns en komplementaritet mellan stöd till säkerhet och utveckling snarare än ett motsatsförhållande. Utan fred och säkerhet försvåras möjligheterna till utveckling, och utan förbättrade levnadsvillkor hotas i det långa loppet säkerheten. Stabilitet, säkerhet och tilltro är grundläggande förutsättningar för att bekämpa fattigdom och genomföra biståndsinsatser med syfte att få till stånd en långsiktigt hållbar politisk, ekonomisk och social utveckling. Detta gäller såväl i Somalia som i Afghanistan och Kosovo.

Låt mig avslutningsvis betona att regeringen är medveten om att operation Atalanta inte utgör det långsiktiga svar vi söker för att komma till rätta med sjörövarverksamheten. Vårt deltagande i insatsen är dock något som vi konkret kan göra för Somalias befolkning och för säkerheten utanför landets kust. Detta bör tillsammans med vårt humanitära och utvecklingsrelaterade bistånd och vårt engagemang för Djiboutiprocessen ses som kompletterande och samverkande delar av Sveriges samlade stöd för säkerhet och utveckling i Somalia.

Anf. 16 LARS JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag tackar biståndsministern för ett utförligt svar om situationen i Somalia. Jag delar i mycket den syn som regeringen företräder. Men jag ställde också frågan hur vi går vidare. Med tanke på den situation som råder i Somalia, både i landet och utefter kusterna, är det viktigt att komma till rätta med de bakomliggande orsakerna till varför det är som det är. Somalia är ett land utan en legal, fungerande regering. Övergångsregeringen brottas med enorma problem. Framför allt handlar det om de oerhörda konflikter som finns i landet, inte minst i södra delen av Somalia, i Mogadishuområdet.

I Atalantaoperationen ingår åtta länder i Europa. Två av dem, bland annat Frankrike, anklagas för att ha haft fiskefartyg som har fiskat illegalt i somaliskt vatten. Det är givetvis besvärande med tanke på att samma land också deltar i Atalantaoperationen för att skydda mot pirater.

Operation Atalanta skyddar handelsfartyg och fartyg med livsnödvändig last till det somaliska folket. Operationen går ut den 13 december. Sverige medverkar under fyra månader till en stor kostnad av 285 miljoner kronor. Vad blir nästa steg? Ska man varje år skydda handelsfartyg och olika former av biståndsinsatser utefter de långa kusterna eller ska man göra insatser i landet som förändrar situationen? Det är i huvudsak ett fattigt folk som inte har fått möjlighet att utveckla sig av egen kraft på grund av de olika konflikterna.

Man har från övergångsregeringen vid ett flertal tillfällen vädjat till FN om fredsstyrkor i Somalia. Den fredsstyrka som för närvarande finns från Afrikanska unionen på 4 000 man är inte alls tillräcklig för att skapa säkerhet och trygghet för människorna i landet. Det krävs alltså andra insatser.

Man kan även titta på möjligheten att göra insatser för det fattiga folket i de olika kustsamhällena. Vad gör man där? För lite från svensk sida, tycker jag. Här kommer frågan om prioriteringen in. Man medverkar med stora pengar i Atalantaprojektet, men när det gäller biståndsinsatser kan man göra mycket mer. I staden Bosasso och på andra platser utefter Adenviken och även i Puntland ned mot Mogadishuområdet lever människor i fattigdom i de olika kustsamhällena. De levde tidigare på fiske innan rovfisket blev så omfattande. Vad gör vi där för att öka insatserna? Man måste satsa långsiktigt för att människor ska kunna leva på en egen utkomst och därmed dra undan mattan för den piratverksamhet som i dag förekommer.

Anf. 17 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Fru talman! Jag tackar Lars Johansson för interpellationen. Jag tror att den mycket bekymmersamma situation som i dag råder i Somalia politiskt, ekonomiskt, socialt och säkerhetsmässigt är något som vi har hög beredskap att hantera. Jag tror att det kommer att vara stor anledning också för Sverige som EU-ordförandeland att ha beredskap att kunna bidra mer och se till att EU gör rätt saker.

Redan i dag är Sverige utifrån ett biståndsperspektiv en stor aktör. År 2008 bidrog Sverige med drygt 140 miljoner kronor i humanitärt bistånd, bland annat till World Food Programme. Därutöver anslog vi 60 miljoner kronor samma år till utvecklingsarbete med Somalia. Vi ser också till att ibland kunna anslå extra medel till bland annat Djiboutiprocessen och den östafrikanska fredsstyrkan Easbrig.

Sverige har ett starkt engagemang för Somalia. Vi ser att vi behöver göra mer gemensamt, inte minst inom ramen för EU, och bland annat titta på det som Lars Johansson tar upp, nämligen grundproblematiken. Vad jag har lärt mig är att den är extremt komplex. Det handlar om hur grannländerna agerar och om hur landet självt kan resa sig för enighet, försoning och fred.

Vi ska komma ihåg att det har varit 18 år av konflikt i Somalia. Den tillfälliga övergångsregeringen är inne på sitt 15:e fredsöversök. Det finns en trötthet. Den humanitära katastrofen, inte bara i Mogadishu, förvärras dessutom. Samtidigt tilltar sjööveriet som kanske inte bara handlar om Somalia utan har andra typer av förgreningar.

Förutom att omedelbart säkra de humanitära transporterna av den livsnödvändiga livsmedelshjälpen är det i det långsiktiga perspektivet viktigt att ha synpunkter på EU:s fiskeripolitik, till exempel att den hämmar den globala utvecklingen och att fiskeriavtalen många gånger är alltför ensidiga och varken gynnar det globala perspektivet eller den lokala utvecklingskraften. Jag håller helt med Lars Johansson om detta. Sverige har också förmågan att jobba med utveckling och säkerhet samtidigt.

En av frågeställningarna gällde om det är relevant och rimligt att lägga så pass mycket pengar på Atalanta. Mitt svar är ja, som en del i en helhet där fler länder ställer upp för att ta sin del av ansvaret. Att Sverige

nu gör en säkerhetsfrämjande insats handlar om att säkra och legitimera åratal av humanitärt bistånd och utvecklingsbistånd till Somalia och om en stark diplomatisk närvaro för att underlätta för övergångsregeringen och Sheikh Sharif Ahmed som nu utsätts för stort politiskt tryck internt i landet.

Därför ser jag att det här är en fråga där EU har ett ansvar. EU kan göra mer tillsammans, men Sverige måste också ha förmåga att se hur utveckling och säkerhet hänger ihop.

Vi måste också kräva att grannländerna tar mer ansvar för att skapa förutsättningar för en långsiktig och hållbar freds- och försoningsprocess på Afrikas horn.

Anf. 18 LARS JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag fick inte svar på den ena frågan jag ställde, nämligen vad statsrådet anser om FN:s insats.

Den somaliska övergångsregeringen vill ju ha ökad FN-insats när det gäller att få fram säkerhetsstyrkor i större omfattning som kan jobba med fredsbevarande insatser. Risken är annars att man återgår till den situation man hade för några år sedan då den etiopiska armén gick in och skapade ännu större konflikter. Det var vad den dåvarande presidenten Abdullahi Yusuf ansåg var den enda möjligheten för att få en någorlunda säker situation i landet. Det skapade å andra sidan nya konflikter.

Det måste till en internationell fredsstyrka som kan medverka till avspänning på olika sätt. Jag vill gärna veta vad regeringens uppfattning är i den frågan.

Jag tycker att det finns insatser man kan göra. Somalia består av olika regioner. I den norra delen, Somaliland, är det relativt lugnt, bortsett från piratverksamhet. I Puntland, som är mellanregionen, är det också relativt lugnt, men där förekommer också piratverksamhet utanför kusten. Jag har därför haft kontakt med mina vänner i NGO Consortium där de internationella organisationer som jobbar i Somalia är medlemmar. Jag fick nyligen en uppgift om att det pågår aktivitet även hos Puntlands polis.

Vi får i Sverige intrycket att det är den här insatsen som är den enda som förekommer för att komma till rätta med piratverksamheten. Enligt de uppgifter jag fick arresterade Puntlands polis häromdagen 15 misstänkta pirater och beslagtogs fem snabbgående båtar i en polisträd mot ett antal hamnstäder. Det pågår också sådan antipiratoperation i landet från den polismyndighet som finns både i Galkayo och i Garowe. Det finns alltså en sådan verksamhet.

Det jag syftar på är att man måste jobba med de bakomliggande orsakerna. Man måste också arbeta med de progressiva krafter som finns i landet och stödja den polisorganisation som finns där och som naturligtvis är ganska bräcklig.

Det behövs alltså stöd utifrån. Där kan FN medverka. I nästa steg, efter den 13 december eller gärna tidigare, kan EU medverka i att delta i ett sådant uppbyggnadsarbete. Man stärker landets legitima myndigheter indirekt genom att ha resurser för den organisation som måste byggas upp i landet.

Jag menar att det som görs på utsidan, att hålla kusterna någorlunda rena från piratverksamhet, naturligtvis är väldigt bra. Men man måste också jobba inne i landet eftersom det är där grogrunden till piratverk-

samheten finns. Man måste alltså på olika sätt medverka till att stärka de somaliska myndigheterna för att de ska komma till rätta med den rekrytering som pågår till piratorganisationer som jagar båtar utanför kusterna.

Jag har en annan fråga som jag vill höra statsrådets åsikt om. Det gäller det som har pågått utefter kusterna, nämligen rovfisket. Jag förstod att Gunilla Carlsson anser att man bör se över det och komma med förslag till förändringar. Det låter positivt. Både Frankrike och Spanien, som det finns beskyllningar mot, deltar nu i Atalantaprojektet.

Det handlar också om dumpningen av miljöfarligt avfall.

Är vi beredda att under ordförandeskapet i höst, där Sverige får ett ökat ansvar, verka för att det tillsätts en internationell kommission för att ta reda på om dessa anklagelser är korrekta?

Anf. 19 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Fru talman! Tack för en bra diskussion. Detta visar vikten av att Sverige kan vara med och bidra tillsammans med andra, men framför allt att ansvaret mycket vilar på somalierna själva. Vi måste erkänna att det finns kapacitet i Afrika för Afrika att lösa sina problem.

Vårt ansvar är att bistå och samtidigt se de globala utmaningarna som till exempel rovfiske eller dumpning av miljöfarligt avfall. Vi har inte bara ansvaret att assistera utan kanske ett direkt ansvar att titta på hur lagstiftningen ser ut och hur olika processer ser ut för att stoppa de illegala aktiviteter som sker och som sker lättare i situationer där det inte finns rättssäkerhet.

Somalia är en stat med en tillfällig övergångsregering och med freds försök som kanske inte har kapacitet att själv ta itu med alla problem. Därför blir ansvaret för oss större att bidra mer aktivt för att se vad som sker i spåren av ett sönderfall på Afrikas horn och hur det påverkar svensk utveckling och säkerhet.

Frågorna om rovfiske och EU:s fiskeripolitik blir därmed relevanta. Det handlar om konsumentupplysning, hantering av miljöfarligt avfall och annat. Det spelar också roll för vad vi gör här hemma. Därmed är det en global utvecklingsfråga som uppstår i och med att vi hanterar en extremt svår humanitär situation i Somalia. Människor flyr. Man räknar med 1,3 miljoner internflyktingar. Hunger och sjukdomar grasserar naturligtvis.

Vad gör då världen? Finns det förutsättningar för en fredsbevarande FN-styrka i Somalia? Nu råder det konsensus i säkerhetsrådet om att en fredsbevarande FN-insats inte är aktuell i dagsläget. Rådet betonar i stället vikten av att man stöttar Afrikanska unionens fredsbevarande insats i Somalia, Amisom. Möjligheten att generera trupp till en fredsbevarande FN-insats får anses vara mycket begränsad – så långt FN:s säkerhetsråd som har ansvar för fred och säkerhet i världen.

Afrikanska unionen bygger nu upp i många stycken imponerande kapacitet, tycker jag. Sverige har, förutom utvecklingsbiståndet och de humanitära insatserna, anslagit 10 miljoner kronor för att stötta Afrikanska unionen i Amisomstyrkan. Den får förmodligen, med tanke på förutsättningarna just nu och som interpellanten antydde, anses vara något för liten. Den har under rådande förutsättningar inte möjlighet att bidra till det skydd som somalierna har rätt till.

Jag tror att det i den kommande fredsprocessen är viktigt att se vilket ansvar som ligger på grannländerna och den kapacitet som finns hos somalierna själva. Vi tittar ibland bara på den svenska insatsen. Det kan ibland handla om medierapportering och annat.

Jag vill understryka det som Lars Johansson säger. Det finns kapacitet. Det finns otroligt många duktiga somalier både i exil och kvar i landet som har förmåga att hantera detta. Därför är det viktigt för mig i utvecklingssamarbetet och i långsiktigt fredsbyggande att titta på ansvaret, kapaciteten och viljan hos somalierna själva och inte gå in och ta över och tro att det finns några quick fixes. Det är viktigt att förlita sig på att man, genom att ge ansvar, befogenheter och stöd, förhoppningsvis kan bidra till att förbättra situationen i Somalia. Om de fredsförsök som nu pågår äntligen kunde bära frukt skulle det spela en väldigt stor roll inte bara för internationell fred och säkerhet utan för Afrikas horn och inte minst för somalierna.

Anf. 20 LARS JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag har väckt den här interpellationen för att få en diskussion om regeringens insatser i Somalia.

Jag tycker att vi till viss del har en likvärdig syn. Men jag tycker att man kunde vara lite mer offensiv framför allt när det gäller vad vi kan göra under ordförandeskapet. Den 13 december går ju FN-mandatet ut. Vad gör vi då?

Man kanske kan få fram en del nya fakta under den här perioden, men det är helt klart att verksamheten med piraterna inte upphör den 13 december. Den kommer att finnas kvar. Det är väl ingen som tror att den negativa utvecklingen i Somalia är över på några månader. Det sker fortfarande explosioner av självmordsbombare i Mogadishu. Vad vi kan förstå gör al-Qaida stora ingrepp i den konflikt som pågår.

Det måste till insatser av FN. Jag menar att man kan arbeta med de myndigheter som finns i landet. Även om Somalilands regering inte är erkänd av Afrikanska unionen har den någorlunda kontroll på sitt territorium, med undantag för havet utanför. Puntlandsregionens regering har också någorlunda kontroll på sitt territorium även om den inte har kontroll på vattnet utanför kusten.

Jag menar att man ska arbeta med de här organisationerna och stärka dem. Den här delen som jag nämnde tidigare om den polisiära insatsen tycker jag är viktigt att man från regeringens sida undersöker förutsättningar för att kunna stödja, gärna i form av en gemensam insats via EU. Det kan bli en fortsättning eller något som man påbörjar redan i dag.

Jag tror att det är oerhört viktigt att de som jobbar i de olika politiska organen som fungerar i Somalia – Somaliland och Puntland exempelvis – känner att Europa stöder dem i det arbete som de nu bedriver. Det är det som jag avslutningsvis vill poängtera, för där tror jag att vi kan göra mycket mer.

Anf. 21 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Fru talman! Tack, Lars Johansson, för engagemanget kring Somalia och också för det stöd som regeringen påräknar från riksdagen för att vi ska kunna känna gemensam stolthet över ett långvarigt svenskt engagemang för Afrikas horn. Den potential som också finns i vårt land med

många exilsomalier kan mycket väl bidra till återuppbyggnad kring fredssträngningar, men vi har också, tycker jag, utvecklat ett gott diplomatiskt kunnande och en god kapacitet i Sverige där vi har en viktig roll i kontaktgruppen för Somalia. Sverige spelar en framträdande roll där, givet vårt långvariga djupa engagemang.

Jag sade redan i mitt första inlägg att jag tror att vi får anledning att återkomma till den här frågan under EU-ordförandeskapet. Lars Johansson har själv nämnt varför, nämligen att det rent tidsmässigt handlar om att mandat går ut och att FN:s säkerhetsråd kanske inte behöver vara statiskt, att Afrikanska unionens fredfrämjarstyrkor ibland är väldigt ansträngda och att vi har all anledning att, inte bara under hösten utan alltid, se på det humanitära läget och säkerhetssituationen i Somalia och på Afrikas horn.

Precis som interpellanten antyder är det just nu väldigt oroligt och det är väldigt politiskt instabilt och skört eftersom det förmodligen också förekommer infiltration från andra som inte vill se framgångsrika fredsprocesser i detta sargade land. Därför har vi antagligen anledning att inte bara hålla engagemanget för Afrikas horn och Somalia högt uppe utan också att se till att vi har kapacitet att agera snabbt och koncist när så gäller.

Jag tackar för stödet och för de goda förberedelseråd som jag i dag har fått.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2008/09:443 om deltidbrandmännen och a-kassan

Anf. 22 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Carina Adolfsson Elgestam har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att deltidbrandmän inte ska behöva lämna sina uppdrag på grund av reglerna i a-kassan.

Jag vill börja med att beskriva regelverket. Deltidsbrandmän som blir arbetslösa omfattas vanligen av bisysslebestämmelserna. Det innebär att de kan ha beredskap och delta i övningar utan att rätten till arbetslöshetsersättning påverkas. Däremot måste de deklarerar arbete vid uttryckning och får därför inte arbetslöshetsersättning för den dag eller del av dag då en uttryckning har skett.

Under de veckor som en uttryckning sker kommer ersättningsdagarna att räknas som deltid dagar. Som mest kan 75 dagar av ersättningsperioden användas som deltid dagar. En deltid brandman som har beredskap var tredje vecka och rycker ut en gång varje beredskapsvecka kommer att kunna få arbetslöshetsersättning i cirka ett år innan deltid dagarna är slut. När deltid begränsningen är nådd kan personen inte längre få arbetslöshetsersättning de veckor som han eller hon också deklarerar arbete.

Jag vill dock poängtera att deltid dagarna inte påverkar den totala ersättningsperiodens längd. Därför kan en deltid brandman ha ersättningsdagar kvar när deltid begränsningen nås. Han eller hon kan då få fortsatt arbetslöshetsersättning under de veckor som inte innehåller uttryckning.

Under beredskapsveckorna har personen beredskapsersättning och därutöver lön om det blir utryckning. Det är därför inte självklart att personen tvingas säga upp sig trots att deltidsdagarna förbrukats.

Arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring och jag tycker att reglerna är rimliga även för deltidsbrandmän som blir arbetslösa. Jag avser därför inte att vidta några åtgärder på detta område.

Anf. 23 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Fru talman! Att vara deltidsbrandman, vad innebär det? Jag tror att det är viktigt att man startar i den änden. Efter svaret jag har fått från arbetsmarknadsministern tycker jag att det känns lite grann som att ministern inte är fullt insatt i det, och inte heller i den stora insats som de här männen och kvinnorna som är deltidsbrandmän gör.

Att vara deltidsbrandman är inget vanligt yrke. Det handlar inte om att det finns någon möjlighet till heltid. Det handlar om vanliga träindustriarbetare, verkstadsindustriarbetare, målare, snickare och så vidare som utöver sitt ordinarie arbete frivilligt ställer upp i räddningstjänsten och på det sättet gör en insats.

Man har var tredje vecka – eller var fjärde som det är där jag bor – beredskap dygnet runt under en hel vecka. Då ska man vid ett larm kunna infinna sig på fem till sju minuter. Det är klart att man så att säga måste brinna för det man gör för att ställa upp på detta.

Om det nu är så olyckligt i dessa kristider att man blir arbetslös blir det på något sätt en dubbel bestraffning när den här regeringen har utformat regler som gör att det både blir krångligare för den enskilde brandmannen vad gäller det som är kopplat till regelverket kring deltid och att han eller hon kanske får en känsla av att insatsen som man har gjort för samhället inte betyder något.

Att vara deltidsbrandman, fru talman, är inte som en anställning, utan det handlar mer om, som jag ser det i alla fall, att man gör en samhällstjänst. Jag skulle nästan vilja likna det vid det som man gör i civilförsvaret. Därför borde man se på själva deltidsbrandmannaengagemanget med andra ögon när man ska bedöma rätten till a-kassa.

Vad jag kan förstå är en av arbetsmarknadsministerns motiveringar till att han inte är beredd att vidta några åtgärder på detta område just att alliansregeringens politik ska leda till jobb. Men i det här fallet är man ju arbetslös, för det som är själva deltidsbrandmansuppdraget är inte det vanliga arbetet. Det är det här som måste tydliggöras och faktiskt göra skillnad mellan de olika uppdragen, och man måste se det här med speciella ögon.

Man skulle kanske kunna fundera över hur det ser ut runt om i Sverige. Om jag har förstått det hela rätt har de orter som har färre än 25 000–30 000 invånare deltidsbrandmän. De får en utbildning som är samma som de som är heltidsanställda exempelvis i Stockholm får. Alla förväntar vi oss mycket av de utryckningar som ska göras vid brand i bostad eller någon annan typ av byggnad, trafikolyckor och så vidare. Då ska deltidsbrandmännen göra en insats, och de ska göra samma insats som en heltidsbrandkår. Då borde man se på deras insatser med andra ögon än vad jag kan utläsa att man gör i det svar som ministern här har lämnat och som visar att ministern inte är beredd att se över villkoren i a-kassan.

Anf. 24 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Låt mig säga att jag också brinner för deltidsbrandmännen! De gör en oerhört bra och viktig insats, och de är väldigt värdefulla, inte minst som Carina Adolfsson Elgestam påpekar, på mindre orter.

Samtidigt finns det två aspekter på detta. För det första är det så att de som i dag har heltidsarbeten och har arbetat minst tolv månader får deltidsbrandmannaskapet klassat som bisyssla, så de är inte problemet. Det som är problemet som Carina Adolfsson Elgestam lyfter upp är de personer som har kombinerat arbetet i brandförsvaret med deltidsarbete. De omfattas inte av bisysslebestämmelserna, och det gör heller inte de som har haft heltidsarbete parallellt med detta uppdrag mindre än tolv månader. De omfattas av deltidsbegränsningen om de förlorar sitt huvudsakliga arbete och fortsätter med arbetet i brandförsvaret. Det är alltså väldigt många led som ska vara uppfyllda för att man ska omfattas av det problem som Carina Adolfsson Elgestam beskriver.

Däremot förtjänar det att påpekas att man i dag kan dela upp tjänsten som deltidsbrandman på olika sätt för att klämma in deltidsbrandmännen också i bisysslereglerna. Det har man gjort under lång tid. Det är en Amspraxis från 70- och 80-talen. Detta fanns beskrivet i Ams regelbok under den perioden. Denna regel togs bort från 90-talet, men Ams hävdade vid ett möte i maj 2001 att den fortfarande gällde.

Den här frågan har tidigare, alltså långt före den borgerliga regeringen, prövats i domstol, och det är inte alldeles uppenbart att domstolarna tycker likadant i den här delen. En dom anger att hela tjänsten kan vara en bisyssla, en annan fastställer att det enbart är jourtiden som kan godkännas och så vidare.

Det viktiga i detta är i så fall frågeställningen vad arbetslöshetsförsäkringen är. I min värld är arbetslöshetsförsäkringen en omställningsförsäkring som man har under en kortare period mellan två arbeten. Den är inte till för att lösa branschspecifika problem. Den är inte till för att hantera situationen att arbetsgivarna i det här fallet har besvärligheter, utan den är till för att den enskilde under en period ska kunna söka sig till ett nytt heltidsarbete. Det där trodde jag att vi var överens om, men Socialdemokraterna har ju alltid en förmåga att vilja ha mer utan att tänka på grunderna för den här försäkringen.

Då är min fråga lite retoriskt tillbaka: Varför ska ansvaret och kostnaden för arbetsgivarrelationen lämpas över från arbetsgivaren till skattebetalarna? Det är för mig en gåta.

Om det är så som Carina Adolfsson Elgestam beskriver det, att man har jour dygnet om, en vecka i stöten, var tredje eller var fjärde vecka – det förefaller ju vara fallet på många ställen – har vi bestämmelser i arbetstidsdirektivet och arbetstidslagen som säger att inaktiv jourtid också ska betraktas som full arbetstid. Och då är det väl upp till parterna att diskutera ersättningen för detta. Är det så att man arbetar, som i det fall Carina Adolfsson Elgestam beskriver, var tredje eller var fjärde vecka ska man väl ha en lön för det arbetet. Och den lönen ska utgå enligt de avtal som finns på arbetsmarknaden.

Det är trots allt så att ska man få a-kassa är det en omställningsförsäkring, och man ska också stå till arbetsmarknadens förfogande. A-kassan är inte tänkt att lösa kommunernas ansvar för räddningstjänsten.

Anf. 25 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Fru talman! Stå till arbetsmarknadens förfogande ska man göra, arbetsmarknadsministern. Det kan man mycket väl göra under sin beredningsvecka. Det är inget problem. Det är under den tid då man är på uttryckning som man inte kan stå till arbetsmarknadens förfogande. Under den tid då man är på uttryckning får man ju så att säga lön. Så däri finns inga bekymmer. Det är inte där de ligger.

Jag tycker att det svar ministern ger här visar så oerhört tydligt att ministern faktiskt inte vet vad en deltidsbrandman är och hur det ser ut, därför att då skulle inte ministern raljera med exempelvis frågan varför detta ska läggas över på skattebetalarna. Men vem är det som betalar och finansierar räddningstjänsten i Sverige? Det är väl ändå skattebetalarna. Vi betalar väl till räddningstjänsten.

Deltidsbrandmännen har sitt uppdrag från kommunerna. Alldeles oavsett är det väl skattebetalarna som betalar för detta, precis som vi betalar för den utbildning som vi ger våra brandmän. En fullvärdig utbildning kostar en kommun ungefär 100 000 kronor. Det är en bra investering.

Många kommuner är nu drabbade av krisen eftersom problemen i industrisektorn slår så hårt – på vissa orter har det slagit oerhört hårt. Hur tror ministern att man klarar rekryteringen och att jobba med deltidsbrandkåren nere i Olofström till exempel utifrån hur det ser ut?

Jag tycker att ministern tar lite för enkelt på hela den här frågan, därför att precis som jag sade i mitt första inlägg handlar detta inte om att de här personerna är arbetslösa för att de är deltidsbrandmän. Det är inte det som är problemet. De är arbetslösa från sitt ordinarie arbete som målare, snickare eller träindustriarbetare. Det är ju där de är arbetslösa, och det är utifrån det de står till arbetsmarknadens förfogande, inte som deltidsbrandmän. Det är det som är skillnaden.

Visst kan vi räkna upp olika regelverk som man har tittat på under årets gång. Det är alltid viktigt att titta på regelverken och att förbättra och förnya utifrån samhällsutvecklingen. Men här är det fråga om ett enda problem, och det är det problem som den borgerliga regeringen, som arbetsmarknadsministern är en del av, har skapat. Det handlar om 75-dagarsregeln. Det är den som nu ställer till problem, och det är också detta som ministern inte verkar vara beredd att se över.

Det handlar om ett frivilligarbete som deltidsbrandmännen håller på med, och det är en form av samhällstjänst. Därför borde man kunna se på detta med andra ögon och se hur vi kan hitta en bra lösning så att vi inte tappar en massa kompetens i dessa tider. Vi har ju satsat på detta med skattepengar. Försök inte smita med något retoriskt om att vi inte ska använda skattemedel till detta, för det handlar om att förvalta de skattemedel som vi har gjort investeringar i de här personerna med.

Fru talman! Det kanske är så att arbetsmarknadsministern skulle sätta sig ned tillsammans med försvarsministern, som nog är den som har ansvaret för säkerheten i landet, för redan i dag har vi stora bekymmer på

vissa orter med att rekrytera deltidsbrandmän på grund av den samhällsförändring och utflyttning vi ser i glesbygden och så vidare. Det här är en angelägen fråga.

Prot. 2008/09:123
25 maj

*Svar på
interpellationer*

Anf. 26 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Låt mig konstatera att Carina Adolfsson Elgestam vill att staten tar över stora delar av ansvaret för räddningstjänsten. Det är precis det hon beskriver, nämligen att det inte är kommunerna som ska ta arbetsgivaransvaret enligt arbetstidsdirektivet eller den arbetstidslagstiftning som vi har i Sverige. Det är trots allt så att när man har inaktiv jourtid ska det räknas som arbetstid. Det säger arbetstidsdirektivet oerhört tydligt.

Då är min fråga: Om inte a-kassan ska vara en allmän medborgarlön utan är en omställningsförsäkring mellan två arbeten då man ska stå till arbetsmarknadens förfogande, och om det är så att arbetsgivaren i det här fallet har ansvar för att hantera beräkning av jourtid på ett sätt som överensstämmer med lagstiftningen, varför ska det arbetsgivaransvaret lyftas bort från kommunen, som *är* arbetsgivare, och i stället läggas på a-kassorna? Det gäller ju inte bara skattebetalarna – det gäller också de andra som betalar in sina medlemsavgifter till a-kassan som i så fall får stå för kostnaden. Det är helt fel väg att gå.

Jag förstår problemet. Det är klart att vi alla vill att det ska finnas gott om deltidsbrandmän. Men låt oss inte så att säga spänna kärran framför hästen, utan låt oss i stället försöka lösa rätt problem.

Rätt problem här handlar om att kommunerna uppenbarligen inte tar tillräckligt stort ansvar för sina medarbetare. Hade man gjort det hade man naturligtvis kunnat lösa den här frågan på ett sätt som inte är alldeles orimligt, nämligen att man kommer överens om det som gäller i arbetslagstiftningen i övrigt och sedan hanterar frågan därefter.

Men att utnyttja arbetslöshetsförsäkringen till att hantera frågeställningen om deltidsarbetslösa deltidsbrandmän är fel väg att gå. Då utsätter man arbetslöshetsförsäkringen för fel sorts press.

Anf. 27 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Fru talman! Jag tycker att ministern raljerar utifrån att han faktiskt inte har några bra svar. När jag kommer hem till Kronoberg nu kommer jag att delge våra deltidsbrandmän vad ministern säger, och det är väl ungefär: Det är inga problem för er, utan ni får klara er bäst ni kan. Det gör ingenting om några slutar utifrån de investeringar som samhället har gjort när det gäller utbildning och kompetens.

Det är utbildning och kompetens som vi så väl behöver. Hur ska vi annars bygga samhället, om vi inte har de här frivilligbrandmännen som faktiskt ställer upp på sin fritid och har beredskap?

Ministern står här i kammaren och raljerar över att jag skulle ha påstått att staten ska ta över stora delar av deltidsbrandkåren. Det var inte det jag sade. Jag sade att det är skattepengar det handlar om, och det är det väl. Det är väl samma skattepengar som används, det är bara det att det är olika pottor, oavsett om det är staten, kommunen eller landstingen. Det är skattemedel som används.

Självklart ska även fortsättningsvis kommunerna ha ansvaret för räddningstjänsten, såsom det är uppbyggt i dag. På vilket sätt ska kommunerna ta sitt ansvar? Jag vill påstå att de gör det. Det är inte det som är bekymret utan regelverket som förändrats vad gäller a-kassan.

Att a-kassan är en omställningsförsäkring är vi överens om. Vi har ingen annan syn på det. Men man måste titta på dem som blir drabbade av regelförändringar när de slår hårt. Då kan till exempel deltidsbrandmännen kanske inte fortsätta med sitt frivilligarbete, det fantastiska arbete som de ställer upp på runt om i Sverige.

Jag kan konstatera att ministern inte tycker att den frivilliga samhällstjänsten är ett viktigt arbete. Man är inte beredd att lyssna och inte heller ta upp och diskutera frågan med försvarsministern.

Anf. 28 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Återigen: Kommunen är ansvarig för räddningstjänsten, och kommunen bör naturligtvis också ta ansvar som arbetsgivare, att betala för sig och inte skjuta över kostnaderna på a-kassesystemet.

Ja, det finns en deltidsbegränsning på 75 dagar, vilket är anledningen till att frågan kommit upp på bordet, men eftersom Socialdemokraterna i sitt budgetförslag vill ha 100 dagars deltidsbegränsning uppstår problemet i stället 25 dagar senare i Carina Adolfsson Elgestams värld, om det inte är så att Socialdemokraterna vill ha undantag för deltidsbrandmännen i a-kassesystemet. Det är i så fall en nyhet som vi inte har hört tidigare.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2008/09:501 om lagen om anställningskydd

Anf. 29 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Monica Green har frågat mig vad jag avser att göra för att stärka arbetstagarnas rättigheter på arbetsmarknaden.

Innan jag går in på Monica Greens fråga vill jag, eftersom interpellationen bland annat tar upp unga människors situation på arbetsmarknaden, inleda med att säga att jag delar oron över ungdomsarbetslösheten i Sverige. Monica Green påstår att var fjärde ung går utan arbete. Detta är inte korrekt utan gäller endast de ungdomar som är aktiva på arbetsmarknaden, det vill säga finns i arbetskraften. Man ska komma ihåg att många ungdomar studerar och därför inte alls söker jobb, det vill säga tillhör inte arbetskraften. Av dem som är registrerade som arbetslösa är det dessutom nästan hälften, 45 procent, som studerar på heltid samtidigt som de söker jobb.

Regeringen har sedan den tillträdde arbetat hårt för att minska utanförskapet och för att fler människor ska kunna komma i arbete. Ungdomar har varit och är en prioriterad grupp i detta arbete. Regeringen har vidtagit en rad viktiga åtgärder för att underlätta för unga personer att komma i arbete, som jag också har redogjort för i flera interpellationsdebatter i riksdagen. Bland annat har regeringen halverat arbetsgivaravgif-

terna för ungdomar vilket ökar möjligheterna för ungdomar att få ett nytt jobb eller behålla ett jobb som de redan har.

När det gäller reglerna i lagen om anställningsskydd och andra regler på arbetsmarknaden är min uppfattning att det arbetsrättsliga regelverket vi har, i kombination med den svenska kollektivavtalsmodellen, ger goda förutsättningar för ett arbetsliv som tillgodoser både arbetstagarnas och arbetsgivarnas behov av flexibilitet, trygghet och inflytande.

Regeringen har gjort det möjligt att enligt lagen om anställningsskydd visstidsanställa en person i upp till två år. Därmed har vi förbättrat förutsättningarna för att bland annat ungdomar ska komma in på arbetsmarknaden.

I övrigt har regeringen inte för avsikt att föreslå några ändringar i den grundläggande arbetsrättsliga lagstiftningen.

Jag vill i sammanhanget påminna om att anställningsskyddslagen i stora delar är dispositiv vilket innebär att parterna i samförstånd kan komma överens om andra villkor, till exempel avseende turordningsreglerna.

Avslutningsvis kan jag konstatera att det finns ett omfattande och strikt regelverk kring hur en arbetsgivare kan avsluta en anställning. För att kunna avskeda krävs att arbetstagaren grovt åsidosatt sina åligganden, och för att kunna säga upp en arbetstagare krävs saklig grund. Detta är en grundbult i den svenska arbetsrätten som varken går att avtala bort eller är något som regeringen avser att ändra på.

Anf. 30 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Den borgerliga regeringens jobbpolitik har havererat fullständigt. Sverige har egentligen goda möjligheter både till en stark ekonomi och till nya jobb. Men då måste möjligheterna tas till vara. Man måste sätta jobben först – jobben före skattesänkningarna.

Arbetslösheten stiger snabbare än Europagenomsnittet, och vi har i dag Europas näst högsta ungdomsarbetslöshet. På tre år har den ökat med 40 000 ungdomar. Högerpolitiken har inte varit framgångsrik. Framgång kräver rättvisa, och därför vill vi socialdemokrater driva en politik som minskar ungdomsarbetslösheten. Vi vill prioritera ungdomarna och alla dem som står utanför arbetsmarknaden. Vi sätter jobben före skattesänkningarna.

Sven Otto Littorin försöker i sitt svar hävda att ungdomsarbetslösheten inte är något problem. Det bekymrar mig. Han är ensam om uppfattningen att det inte skulle vara något problem att vi har den näst högsta ungdomsarbetslösheten i Europa. Möjligen är han påhejad av sina partikamrater som nu fått nya siffror av Schlingmann, siffror som ska kommuniceras ut i landet. Det ska kommuniceras ut att det väl ändå inte är så illa som sossarna säger.

Det spelar dock ingen roll hur ni räknar, Sven Otto Littorin, för det går åt fel håll i alla fall, även om ni mörkar siffrorna med att några går i skolan. Jag tycker mig förresten känna igen det argumentet och hur det var när vi styrde landet. Då ville ni att vi skulle räkna på samma sätt som Eurostat, vilket nu sker, alltså använda siffror som var jämförbara mellan de europeiska länderna. Det drev ni hårt och påstod att vi, när vi förklarade att en del ungdomar gick i skolan, mörkade siffrorna. Nu står Sven

Otto Littorin och säger att en del ungdomar går i skolan. Jaha, gör de det? Det var intressant att höra. Det är bra för dem, men vad hjälper det de ungdomar som i dag står utan arbete? Om ni nu ska försöka mörka ungdomsarbetslösheten och påstå att det inte är så illa som sossarna säger, vad hjälper det de arbetslösa ungdomarna?

Om vi jämför med länder som Danmark och Norge, som har likvärdiga regler och likvärdiga ingångslöner, ser vi att de, trots det, har klarat ungdomsarbetslösheten mycket bättre än vad den borgerliga regeringen i Sverige gjort. Varför klarar de ungdomsarbetslösheten bättre? Jo, därför att de sätter in tidiga insatser. Ungdomarna behöver inte vänta i sex månader, vilket Sven Otto Littorin hittat på i Sverige. Där finns också en samverkan mellan skola och arbetsliv på ett helt annat sätt än i Sverige.

Den borgerliga regeringens politik när det gäller jobb – och all annan politik också för den delen – har havererat. Ni har försämrat a-kassan. Ni trodde att de arbetslösa skulle söka jobb av det skälet. De som är sjuka och arbetslösa har högre skatt för ni trodde att om de bara blev tillräckligt fattiga skulle de söka jobb. Men det hjälper inte om det inte finns några jobb att söka.

Den fråga som jag egentligen ställde till Sven Otto Littorin gällde lagen om anställningsskydd. Sven Otto Littorin säger att det är bra att vi har den lagen. Hur ska vi kunna lita på det när ni har Centern i regeringen? Vi har ingen aning om vad ni tänker driva för politik under nästa mandatperiod ifall ni får möjlighet att styra landet.

Anf. 31 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Jag tackar Monica Green för valtalet. Det var först de sista tio sekunderna som hade något med interpellationen att göra.

Låt mig säga så här: Om vi tittar på ungdomskullen är det 77 600 ungdomar som i dag varken pluggar eller jobbar. Det är 6,3 procent av alla ungdomar mellan 15 och 24 år. Jag säger inte detta för att mörka några siffror; det var nämligen vi som gick över till Eurostatstatistiken. Det är bara att konstatera att det enligt den definitionen är lite drygt 24 procent som är arbetslösa. Men det är inte oviktigt att bryta ned siffrorna och titta på vad som finns bakom den statistiken så att man kan sätta in rätt insatser för rätt personer.

Jag tror nog att både Monica Green och jag egentligen kan vara överens om att det är de som varken pluggar eller jobbar som är de allra värst utsatta. Det är de som ligger på sofflocket och som vi inte riktigt vet vilka de är. De är inte anmälda hos Arbetsförmedlingen och finns inte heller i skolsystemet. Det är där vi måste fokusera insatserna så att de personerna kommer in och får den hjälp som de förtjänar. De behövs på arbetsmarknaden. Vi behöver varenda kotte på arbetsmarknaden om vi ska ha råd med pensioner, vård, omsorg, skola och vad vi nu vill ha framöver. Därför är det där vi ska börja. Ungdomsarbetslösheten ökar kraftigt, och det hänger naturligtvis samman med att sist in först ut leder till att det är ungdomar som nu går ut i arbetslöshet.

Jag ska emellertid vara väldigt tydlig med att säga att ungdomsarbetslösheten ökar betydligt snabbare, om än från en lägre nivå, i till exempel Danmark än i Sverige, mycket snabbare. Dessutom måste man tänka på att varaktigheten för ungdomar i arbetslöshet är betydligt kortare i Sverige än i stort sett alla andra europeiska länder. 46 procent av ungdomar-

na är arbetslösa mindre än en månad. Då blir det viktigt att göra flera saker samtidigt. Man måste sätta in insatser tidigt, hjälpa ungdomarna att hitta rätt, att hitta till de jobb som faktiskt finns, att hitta tillbaka till skolbänken. Vi vet att av dem som varit borta i mer än 100 dagar har en femtedel inte gått färdig gymnasiet. Det är väl en utmärkt idé när det är sämre tider på arbetsmarknaden att gå tillbaka till komvux, yrkesvux eller yrkeshögskola för att komplettera sin utbildning.

Monica Green var inne på Danmark. Vad är skälet till att man har lägre arbetslöshet i Danmark? Det finns ungdomsarbetslöshet. Det finns naturligtvis flera faktorer. För det första har man lägre ingångslöner i Danmark. Man har ungdomsavtal på den danska arbetsmarknaden, inte de ungdomsavtal vi ibland hör om i den svenska debatten, utan avtal mellan parterna på arbetsmarknaden som innehåller lärlingsutbildning och annat där man har lägre kostnader för ungdomar.

Vi vill inte påverka lönebildningen, men vi har kompenserat genom att halvera arbetsgivaravgiften för unga för att göra det billigare att anställa ungdomar, som så väl behöver detta. Det vill inte Socialdemokraterna. Ni vill tvärtom göra det dubbelt så dyrt att anställa ungdomar och föreslår 20 miljarder i skattehöjningar för ungdomars arbete. Att straffbeskatta ungdomar ut från arbetsmarknaden är vad ni vill.

Jag ger Monica Green rätt i att man har en mycket bättre fungerande koppling mellan utbildningssystemet och arbetsmarknaden. Det är helt riktigt. Vi försöker förbättra den kopplingen, bland annat genom gymnasiereformen, som presenterades för inte så länge sedan, för att på det sättet kunna underlätta för praktikplatser, olika typer av lärlingsutbildning och annat som syftar till att göra övergången från utbildning till arbete mjukare.

Monica Green hävdar att man måste vänta i sex månader för att få hjälp i jobbgarantin för unga. Det är fel. Från första dagen i garantin, det vill säga efter 100 dagars arbetslöshet, har man möjlighet att göra individuellt baserade insatser med praktik, praktisk kompetensutveckling och annat. Det är så det är skrivet. Vi har också pratat med Arbetsförmedlingen för att klargöra detta.

Monica Green säger slutligen att det inte finns några jobb att söka. Det är naturligtvis helt fel. 145 000 nyanmälda lediga platser fanns på svensk arbetsmarknad första kvartalet i år – det är lika många som under första kvartalet högkonjunkturåret 2003 samt åren 2004 och 2005. Det är dubbelt så många som under krisåren 1992 och 1993. Det finns jobb att söka på svensk arbetsmarknad även i kristider.

Anf. 32 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Och ändå går det så illa! Ändå ökar arbetslösheten varje dag alliansen får regera. Ju längre de får regera desto högre blir arbetslösheten. Nu säger Sven Otto Littorin: Det finns jobb att söka. Får de bara coachning nog och blir tillräckligt fattiga ska de nog hitta sig ett jobb.

Sven Otto Littorin vill inte kännas vid siffrorna när man jämför med andra europeiska länder. Det är anmärkningsvärt att Sven Otto Littorin försöker gömma sig bakom andra siffror. Men det spelar ingen roll; hur ministern än räknar går det åt fel håll. Ungdomarna får inte de arbeten som de är värda. De behöver göra en insats för samhället.

Sven Otto Littorin påstår att man har gjort jättemycket för att ungdomar ska få arbete. Ändå ökar antalet arbetslösa hela tiden. Det är någonting som är fel i er politik. Ni kanske skulle använda era pengar fiffigare, kanske som vi socialdemokrater gör, och sänka arbetsgivaravgiften för just de ungdomar som är arbetslösa. Det är många bedömare och forskare som ger oss rätt i att det är ett mycket effektivare sätt att använda skattemedel än att generellt smeta ut pengarna till alla där ungdomar redan är anställda. Sven Otto Littorin vet mycket väl att det nu finns många bedömare som säger att det hade varit mycket bättre att använda pengarna på det sättet. Då hade ni haft pengar över till att till exempel satsa på fler jobbskapande åtgärder, på arbetsmarknadsprogram eller varför inte på kommunerna, som ni säger tvärnej till, kommunerna som behöver mer pengar för att anställa till exempel ungdomar i vården och förskolan. Men ni säger nej till det.

Vi har problemet med att ni är så osams i regeringen. Vi har en regering som har olika politik beroende på vilket parti man lyssnar på. Väljarna har ingen aning om vad som ska ske efter nästa mandatperiod.

Vi socialdemokrater, som tänker regera ihop med Vänsterpartiet och Miljöpartiet, jobbar stenhårt med att ta fram och presentera ungdomsprogram och gröna jobb, presentera program efter program om hur vi ska styra landet efter nästa val. Men vi vet ingenting om vad de fyra borgerliga partierna skulle göra om de nu skulle vinna nästa val, vilket jag verkligen inte hoppas. Vi ser bara hur de spretar.

Centern påstår att fler ungdomar skulle få jobb om vi avskaffade LAS. Men hittills har det visat sig att antalet jobb inte har ökat i takt med att vi får fler och fler otrygga jobb, för det får vi i Sverige. Vi får fler visstidsanställningar. Vi får fler vikariat. Vi får fler möjligheter till att anställa under en kortare tid. Det blir inte fler jobb bara för det. Det är bara det att jobben blir osäkrare.

Centern har fullständigt fel. Än så länge står Sven Otto Littorin på vår sida när det gäller lagen om anställningsskydd. Det tycker jag är bra. Jag hoppas att Sven Otto Littorin tänker fortsätta att göra det. Men vi vet inte hur det kommer att bli efter nästa val. Vi har ingen aning om det. De fyra borgerliga partierna har inte presenterat någonting om hur man tänker regera landet efter 2010. Ni kanske redan har kastat in handduken? Det vore i och för sig bra. Men det vore sjyst för väljarna att få veta vilken politik ni skulle föra efter nästa val.

Anf. 33 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Det är roligt med valtal. Det är trevligt att Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänstern numera arbetar ihop, även om det som har kommit ut i medierna än så länge mer handlar om att fördela statsrådsposter än om innehållet.

Jag vill påminna om att vi i god tid före förra valet presenterade ett gemensamt program som vi nu verkställer och arbetar efter. Det kommer naturligtvis att ske precis samma sak den här gången. En gemensam valplattform kommer för de fyra partierna. Det kan vi inte se från vänsterblocket, om det inte ingår fördelning av statsrådsposter där. Vad vet jag?

En god utgångspunkt för inriktningen är att utgå från den politik vi har drivit de här åren. Det är en god utgångspunkt för att förstå hur det

ska se ut framöver. När det gäller frågan om de arbetsrättsliga grundreglerna säger jag som jag har gjort hela tiden, nämligen att de grundläggande spelreglerna på svensk arbetsmarknad har varit till fördel för Sverige och kommer att vara det framgent.

Varför går det då så illa just nu? Låt oss bara konstatera att 90 procent av världens ekonomier just nu är i recession och går bakåt. Låt oss också konstatera att ungefär hälften av svensk ekonomi är exportberoende. Det kan inte gå någon regering obemärkt förbi, inte heller en socialdemokratisk om ni hade styrt nu. Det är klart att om våra svenska exportföretags kunder försvinner kan inte någon av oss trola fram de kunderna på kort tid och se till att jobben därigenom blir kvar.

Det vi kan göra är naturligtvis att se till att försöka fånga upp dem som går ut i arbetslöshet med olika typer av aktiva insatser. Därför går vi från 70 000 personer förra året till 250 000 inom något år. Det är den kraftigaste tillväxten av aktiva arbetsmarknadspolitiska insatser någonsin i svensk historia. Vi kommer då att ha ungefär 5 procent av arbetskraften i olika aktiva insatser. Så många har det tyvärr aldrig varit förut. Vi vill naturligtvis att vi därifrån ska gå till det läge där vi ser konjunkturen vända och ser ett generationsskifte på svensk arbetsmarknad och att de är väl rustade för att ta de jobb som så småningom kommer.

Det enda vi vet när det gäller socialdemokratisk politik för ungdomar på arbetsmarknaden är det som Monica Green sade. Det är bara de arbetslösa ungdomarna som ska få sänkt arbetsgivaravgift. Välkommen till nystartsjobben! Det är precis det som är nystartsjobb för unga. Efter sex månader får man en rejäl arbetsgivaravgiftssänkning för ungdomar som har gått arbetslösa under en längre period. Det kostar ett par hundra miljoner. Det är en bra investering för att kunna hjälpa långtidsarbetslösa ungdomar.

Men det jag inte får ihop är att ni vill finansiera denna sänkning på ett par hundra miljoner med en skattechöjning på 20 miljarder för alla andra ungdomar genom att fördubbla arbetsgivaravgiften för ungdomar. Jag har frågat gång på gång i de här debatterna hur många fler ungdomsjobb det blir när man gör det dubbelt så dyrt att ha ungdomar anställda. Den frågan har jag aldrig fått något svar på. Jag undrar om Monica Green kanske i dag kan ge svar på den frågan, om vi ska fördjupa debatten lite grann.

Men för att gå tillbaka till det som interpellationen handlar om, nämligen vad jag avser att göra åt arbetsrätten, vilket är det debatten egentligen ska handla om, är svaret på frågan det jag har skrivit och sagt vid varje tillfälle då jag har fått frågan i kammaren förut: I grunden är den svenska modellen oerhört värdefull för svensk industri. Den är värdefull som hanterare av omställning. Den är en hörnsten i vår omställningsförmåga. Men den har också en annan dimension som är viktig att påpeka: Den skänker arbetsro på svenska arbetsplatser och företag och är därmed som jag ser det en del i svensk industris konkurrenskraft.

Anf. 34 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Sven Otto Littorin säger att det skulle bli samma politik nästa mandatperiod om alliansen fick möjlighet att styra. Bevare mig för det! Ökade klyftor, högre arbetslöshet och stora skattesänkningar till dem som har det allra bäst – det bekymrar mig väldigt om det skulle bli så. Men det var det svar som Sven Otto Littorin gav.

När det gäller lagen om anställningsskydd ska vi räkna med att Centern inte har något att säga till om. Det är i och för sig bra för arbetstagarerna, ungdomarna och invandrarna. Många påstår att det inte skulle vara bra för dem att ha tryggare jobb, men det är det.

Jag är glad över att Sven Otto Littorin tycker som vi socialdemokrater i den här frågan. Det är dock synd att han inte vill driva det på EU-nivå. Vi hade behövt ta fasta på den svenska modellen med trygga jobb och se till att driva det även på Europainivå.

Nu påstår Moderaterna att jobbpolitiken bara hör hemma i nationen. Vi ser ju hur det går här hemma när ni driver jobbpolitik. Ni vill inte driva frågan om trygga jobb på Europainivå. Vi vill bekämpa arbetslösheten i hela Europa, och vi vill driva den frågan även i Europaparlamentet. Det är tråkigt att Moderaterna säger nej till det.

Vi har, som jag också nämnde, lagt fram ett ungdomsprogram tillsammans med Vänstern och Miljöpartiet. Vi vill investera i 90 000 sommarjobb, högskoleplatser, komvuxplatser och kvalificerade yrkesutbildningar. Vi vill ha ett traineeprogram i välfärden och se till att ungdomar får chansen.

Vi har alltså 100 000 platser i vårt ungdomsprogram till de ungdomar som nu behöver börja sitt yrkesverksamma liv med ett jobb eller en utbildning och inte som nu med en arbetslöshet. Jag hoppas att de inte ska behöva göra det, Sven Otto Littorin.

Anf. 35 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Det är 100 000 platser för ungdomar som är finansierade genom att göra det dubbelt så dyrt att ha de andra ungdomarna anställda på svensk arbetsmarknad. Det är traditionell socialdemokratisk politik. Ni vill flytta ungdomarna från att gå till ett riktigt jobb till en insats i arbetsmarknadspolitiken. Det är precis som vanligt och inget nytt under solen, fru talman.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Återkallelse av proposition

Regeringen hade genom skrivelse 2008/09:215 återkallat proposition 2008/09:179 *Liechtensteins associering till Schengenregelverket*.

Andre vice talmannen meddelade att talmannen avskrivit detta förslag samt den med anledning av propositionen väckta motionen 2008/09:Ju25.

Regeringens skrivelse lades till handlingarna.

Kammaren biföll talmannens förslag att motioner med anledning av återkallelsen fick väckas senast *onsdagen den 10 juni*.

11 § Bordläggning

Prot. 2008/09:123
25 maj

Anmälades och bordlades

Motioner

med anledning av skr. 2008/09:189 Biståndets resultat

2008/09:U22 av Urban Ahlin m.fl. (s)

2008/09:U23 av Hans Linde m.fl. (v)

12 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 22 maj

2008/09:974 Reklamskattens avskaffande

av *Mikael Oscarsson* (kd)

till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:975 Barroso

av *Carina Hägg* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:976 Kvinnor i krig

av *Carina Hägg* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 26 maj.

13 § Kammaren åtskildes kl. 12.42.

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan.....	1
3 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	1
4 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	2
5 § Svar på interpellation 2008/09:463 om bistånd och målen för global utveckling	2
Anf. 1 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m).....	2
Anf. 2 BODIL CEBALLOS (mp)	3
Anf. 3 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m).....	4
Anf. 4 BODIL CEBALLOS (mp)	5
Anf. 5 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m).....	6
Anf. 6 BODIL CEBALLOS (mp)	7
Anf. 7 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m).....	8
6 § Svar på interpellation 2008/09:486 om ett koordinerat arbete mot antibiotikaresistens på global nivå.....	9
Anf. 8 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m).....	9
Anf. 9 GÖRAN LINDBLAD (m)	9
Anf. 10 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m).....	10
Anf. 11 GÖRAN LINDBLAD (m)	11
Anf. 12 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m).....	12
Anf. 13 GÖRAN LINDBLAD (m)	12
Anf. 14 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m).....	12
7 § Svar på interpellation 2008/09:521 om Sveriges bistånd i Somalia	13
Anf. 15 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m).....	13
Anf. 16 LARS JOHANSSON (s).....	14
Anf. 17 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m).....	15
Anf. 18 LARS JOHANSSON (s).....	16
Anf. 19 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m).....	17
Anf. 20 LARS JOHANSSON (s).....	18
Anf. 21 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m).....	18
8 § Svar på interpellation 2008/09:443 om deltidsbrandmännen och a-kassan	19
Anf. 22 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	19
Anf. 23 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s)	20
Anf. 24 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	21
Anf. 25 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s)	22
Anf. 26 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	23
Anf. 27 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s)	23

Anf. 28 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO	
LITTORIN (m).....	24
9 § Svar på interpellation 2008/09:501 om lagen om	
anställningsskydd	24
Anf. 29 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO	
LITTORIN (m).....	24
Anf. 30 MONICA GREEN (s).....	25
Anf. 31 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO	
LITTORIN (m).....	26
Anf. 32 MONICA GREEN (s).....	27
Anf. 33 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO	
LITTORIN (m).....	28
Anf. 34 MONICA GREEN (s).....	29
Anf. 35 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO	
LITTORIN (m).....	30
10 § Återkallelse av proposition	30
11 § Bordläggning.....	31
12 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	31
13 § Kammaren åtskildes kl. 12.42.....	31

